

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

Кафедра політичних наук і права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять та самостійної роботи здобувачів
вищої освіти за *першим* (бакалаврським) рівнем ОПП «Політологія»
з курсу

“МЕОДИКА ВИКЛАДАННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН”

Укладач: доцент кафедри політичних
наук і права О.В.Полуяктова

Одеса - 2020

УДК : 3 (075.8)
ББК

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 6 від 30.01.2020 року)*

Рецензенти:

Матюк Т.В. – к.е.н., кафедри економіки та підприємництва
ОНУ імені І.І. Мечникова

Доброва Т.Г. – к.е.н., доцент кафедри політичних наук і права
ПНПУ імені К.Д. Ушинського

Полуяктова О. В. Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Методика викладання суспільно-політичних дисциплін» [для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 052 «Політологія» денної та заочної форм навчання]. Одеса : Вид-во «Університет Ушинського». 2020. - 29 с.

Методичні рекомендації містять завдання для практичних занять та самостійної підготовки, закріплення й перевірки знань здобувачів в обсязі повної структури курсу «Методика викладання суспільно-політичних дисциплін» відповідно до програми.

Складено з урахуванням робочої програми вивчення курсу, методичних розробок ЗВО, а також інших вузів, матеріалів літературних джерел, наведених у рекомендованій літературі.

ЗМІСТ

1	Вступ	4
2	Методичні рекомендації до практичних занять	6
3	Методичні рекомендації для самостійної роботи	15
4	Перелік питань до заліку	22
5	Система оцінювання	23
6	Рекомендована література	28

1. ВСТУП

Мета навчальної дисципліни: надати здобувачам цілісну і логічно-послідовну систему знань про методику викладання суспільно-політичних дисциплін, розкрити концепцію, основи теорії, методики і методології викладання навчальних дисциплін у системі вищої та середньої освіти.

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Методика викладання суспільно-політичних дисциплін» здобувачі мають опанувати знання з таких навчальних дисциплін, як «Педагогіка», «Українська мова».

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

-критерії відбору, принципи структурування змісту фахової дисципліни у середній та вищій школі;

- міжпредметні зв'язки методики викладання із іншими дисциплінами;
- сучасні інтерактивні методи навчання;
- форми організації навчання;
- норми, критерії оцінювання знань, умінь;
- специфіку застосування новітніх освітніх технологій у вищій школі та середній школі;
- особливості організаторської, координаційної та управлінської діяльності у вищому навчальному закладі;
- психологічні особистісні якості викладача вищої та середньої школи, професійні вимоги до нього.

вміти:

- аналізувати та впроваджувати у власну діяльність теоретично обґрунтовані положення найсучаснішого педагогічного досвіду;
- застосовувати методи, прийоми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів (бесіди, діалогу, дискусії, мозкової атаки, сюжетно-рольової гри, роботи в групах тощо);
- планувати структуру, зміст, процес організації лекції, лабораторного та практичного заняття;
- укладати тексти лекцій за планом;
- творчо проводити лабораторні та практичні заняття;
- добирати оптимальні форми та методи педагогічної діяльності;
- застосовувати сучасні освітні технології;
- забезпечувати виконання розвиваючої, координуючої, управлінської функції викладача вищого навчального закладу та середньої школи;
- здійснювати саморозвиток, самоосвіту, самовиховання, самоорганізацію;
- визначати мету та завдання шкільних курсів суспільно-політичних дисциплін; аналізувати навчальну програму та навчально-методичну літературу; складати плани-конспекти уроків, визначати тип та форму уроку, враховувати пізнавальні можливості учнів, розробляти завдання та тести для перевірки знань, вести педагогічне спостереження.

II. Унаслідок вивчення навчальної дисципліни здобувачі мають опанувати такі компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК2 Пізнавальна (здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями)

ЗК3 Предметно-професійна (знання та розуміння предметної області та розуміння

- професійної діяльності та здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях)
- ЗК4 Мовна (здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово)
- ЗК5 Пошуково-аналітична (здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел)
- ЗК6 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу та використання інформації з різних джерел.
- ЗК7 Міжособистісно-командна (здатність працювати в команді, демонструючи навички міжособистісної взаємодії)
- ЗК9 Етична (наявність моральних орієнтирів та здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)).

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

- ФК5 Знання сучасних теоретичних і практичних засад організації та проведення політологічних досліджень.
- ФК6 Уміння працювати з оригінальними текстами та смисловими конструкціями, які містяться в них.
- ФК14 Здатність урахувати психофізіологічні особливості навчання учнів під час проведення класних і позакласні заходів
- ФК15 Здатність здійснювати контроль та оцінювання результатів освітньої діяльності учнів Уміння прогнозувати використовувані засоби і методи роботи

2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття – важлива ланка в навчанні та вихованні здобувачів. Практичне заняття є однією з провідних і найбільш складних форм навчального процесу.

Практичне заняття – це форма навчального заняття, при якій викладач організує дискусію навколо попереднього визначення проблеми, до якої всі здобувачі готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань (рефератів).

Основне завдання практичних занять – поглибити і закріпити знання, що одержані (здобувачами) на лекції та в процесі самостійної роботи над навчальною і науковою літературою, прищепити їм навички пошуку, узагальнення, критичного аналізу навчального матеріалу, уміння висувати і захищати свої погляди з питань, що розглядаються.

Підготовку до практичного заняття рекомендується починати з моменту читання лекції з теми та здійснювати її в певній послідовності. Спочатку рекомендується з'ясувати тему занять і питання практичного заняття. Заздалегідь підібрати, вивчити та законспектувати рекомендовану літературу, вивчити основні поняття проблеми. Корисно до кожного питання практичного заняття скласти розгорнуті плани відповіді.

В процесі підготовки рекомендується систематично накопичувати матеріали засобів масової інформації, дані суміжних дисциплін і використовувати їх у виступі.

Практичне заняття (2 години). Методика викладання суспільно-політичних дисциплін в школі: предмет, завдання, місце в ряду психолого-педагогічних дисциплін.

План теми

1. Методика як предметна дидактика.
2. Методика викладання суспільно-політичних дисциплін в школі.

Питання для обговорення на семінарі

1. Методика як предметна дидактика.
2. Методика викладання суспільно-політичних дисциплін в школі.
3. Методологія педагогіки.
4. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю.
5. Форми організації навчання.

Література до теми:

1. Пометун О., Фрейман Г. Методика навчання історії в школі. К., 2009.
2. Вольфовська Т. Формування соціальних уявлень молоді про взаємодію в спільноті // Політичний менеджмент <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=6&n=68&c=1566>
3. Єрмакова І.П. Підготовка майбутнього вчителя суспільствознавчих дисциплін до використання дослідницької технології у професійній діяльності http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvmdu/Ped/2008_23_1/tom1/1_24.pdf
4. Лепіхова Л. Соціалізація та соціально-психологічна компетентність як рівні особистісної зрілості// Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: науково-методичний збірник. К.: Контекст, 2000.
5. Старєва А.М. Методична і технологічна підготовка майбутнього вчителя суспільствознавчої галузі: інноваційні орієнтири// Науковий вісник Миколаївського державного університету: Збірник наук.праць. – Випуск 20. 2008. С.114 - 122.
6. Ткачов Є. Формування соціально-психологічних знань на уроках суспільствознавчого циклу (з досвіду роботи) // Історія в школі. 1998.-N2,3.

**Практичне заняття (4години). . Сучасні стратегії розвитку шкільної освіти.
Образ сучасного педагога.**

План теми

- 1.Методологія педагогіки.
- 2.Образ сучасного педагога.

Питання для обговорення на семінарі

1. Сучасні стратегії розвитку шкільної освіти.
2. Учитель як особистість і як професіонал.
3. Зовнішній вигляд як компонент позитивного іміджу.
4. Педагогічне спілкування.
5. Учитель як «менеджер».
6. Права та обов'язки вчителя.
7. Шляхи підвищення кваліфікації вчителя.
8. Характеристика методів педагогіки.
9. Складіть анкету для анкетування учнів чи батьків (тема довільна).

Література до теми:

1. Пометун О., Фрейман Г. Методика навчання історії в школі. –К., 2009.
2. Вольфовська Т. Формування соціальних уявлень молоді про взаємодію в спільноті // Політичний менеджмент <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=6&n=68&c=1566>
3. Єрмакова І.П. Підготовка майбутнього вчителя суспільствознавчих дисциплін до використання дослідницької технології у професійній діяльності http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvmdu/Ped/2008_23_1/tom1/1_24.pdf
4. Лєпіхова Л. Соціалізація та соціально-психологічна компетентність як рівні особистісної зрілості// Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: науково-методичний збірник. - К.: Контекст, 2000.
5. Орбан-Лембрик Л. Перспективні напрями розвитку соціальної психології в контексті реальних проблем суспільства// Політичний менеджмент
6. Старєва А.М.Методична і технологічна підготовка майбутнього вчителя суспільствознавчої галузі: інноваційні орієнтири// Науковий вісник Миколаївського державного університету: Збірник наук.праць. Випуск 20. 2008. С.114 – 122.
7. Ткачов Є. Формування соціально-психологічних знань на уроках суспільствознавчого циклу (з досвіду роботи) // Історія в школі. 1998.-N2,3.

Практичне заняття(2 години). Зміст шкільної освіти з суспільно-політичних дисциплін.

План теми

- 1.Специфіка викладання соціально-політичних дисциплін. Забезпечення формування громадянської компетентності у сучасному змісті шкільної освіти.
- 2.Варіативні курси «Вчимося бути громадянами», «Європейські студії». Концепція політичної освіти в Україні. Навчальний курс «Основи політології».

Питання для обговорення на семінарі:

1. Теорії формування змісту освіти.
2. Навчальні програми соціально – гуманітарних дисциплін в школі.
3. Структура та аналіз шкільних підручників.
4. Забезпечення формування громадянської компетентності у сучасному змісті шкільної освіти.
5. Підберіть назви предметів з соціально-гуманітарного циклу який на Вашу думку необхідний сучасній молоді в школі.

Література до теми:

1. Бабкіна О. В., Дмитраш Т. Г. Навчальна програма дисципліни “Основи політології” (для молодших спеціалістів, бакалаврів). — К.: МАУП, 2001.
2. Воронов І., Удод О. Основи політології. 10-11 класи. Навчальна програма для профільних класів загальноосвітніх навчальних закладів // Історія в школах України. — 2007. - №4. — С.3-12.
3. Вчитель історії у добу змін. Звітна доповідь голови Всеукраїнської асоціації викладачів історії та суспільних дисциплін «Нова Доба» П.Вербицької <http://www.novadoba.org.ua/history/data/development/polina.html>
4. Жадан І., Кисельов С., Кисельова О., Рябов С. Політична культура та проблеми громадянської освіти в Україні. Методичний посібник. — К.: Тандем, 2004.
5. Забезпечення формування громадянської компетентності у сучасному змісті шкільної освіти // Історія та правознавство. — 2007. - №4 (104). — С.5-9.
6. Іванов М. Що таке „громадянська” і що таке „політична” освіта? // Політичний менеджмент. — 2003. - №2. — С.41-49. <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=16&c=122>
7. Карнаух А. Громадянська освіта як засіб формування політичної культури молоді // Політичний менеджмент. — 2007. - №6. — С.82-88.
8. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. — К.: “К.І.С.”, 2004.
9. Концепція змісту освіти для європейського виміру України // http://osvita.pedagog.org.ua/text/news/suchasna_osvita/concept_osvita.html.html
10. Мельниченко Б. Профільне спрямування змісту соціологічних наук у старшій середній загальноосвітній школі США // Історія в школі. 2004. №5-6. С. 21-23.

Практичне заняття(2 години). Пізнавальні можливості учнів як фактор процесу навчання у школі.

План теми

1. Компоненти пізнавальних можливостей учнів.
2. Основні види мотивації навчального процесу.

Питання для обговорення на семінарі

1. Погляди на особистість у філософії та психології.
2. Основні компоненти пізнавальних можливостей учнів.
3. Діагностика пізнавальних можливостей учнів.
4. Сучасна педагогіка і психологія про індивідуальні особливості сприйняття інформації різними учнями.
5. Засоби формування вмінь та ключових компетенцій як компонент змісту шкільної освіти.
6. Основні види мотивації навчального процесу.

Література до теми

1. Бабкіна О. В., Дмитраш Т. Г. Навчальна програма дисципліни “Основи політології” (для молодших спеціалістів, бакалаврів). К.: МАУП, 2001.
2. Воронов І., Удод О. Основи політології. 10-11 класи. Навчальна програма для профільних класів загальноосвітніх навчальних закладів // Історія в школах України. 2007. №4. С.3-12.
3. Вчитель історії у добу змін. Звітна доповідь голови Всеукраїнської асоціації викладачів історії та суспільних дисциплін «Нова Доба» П.Вербицької <http://www.novadoba.org.ua/history/data/development/polina.html>
4. Жадан І., Кисельов С., Кисельова О., Рябов С. Політична культура та проблеми громадянської освіти в Україні. Методичний посібник. К.: Тандем, 2004.
5. Забезпечення формування громадянської компетентності у сучасному змісті шкільної освіти // Історія та правознавство. 2007. -№4 (104). С.5-9.

6. Іванов М. Що таке „громадянська” і що таке „політична” освіта? // Політичний менеджмент. 2003. №2. С.41-49.
<http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=16&c=122>
7. Карнаух А. Громадянська освіта як засіб формування політичної культури молоді// Політичний менеджмент. 2007. №6. С.82-88.
8. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: “К.І.С.”, 2004.
9. Концепція змісту освіти для європейського виміру України// http://osvita.pedagog.org.ua/text/news/suchasna_osvita/concept_osvita.html.html
10. Мельниченко Б. Профільне спрямування змісту соціологічних наук у старшій середній загальноосвітній школі США// Історія в школі. 2004. №5-6. С. 21-23.

Практичне заняття(2 години). Традиційний урок в сучасній школі. Усні словесні методи навчання.

План теми

- 1.Урок: сутність та класифікація. Структура та елементи уроку.
- 2.Взаємозв'язок типу і структури уроку. Нестандартні уроки
- 3.Форми роботи на уроці. Дисципліна на уроці. Основні вимоги до уроку

Питання для обговорення на семінарі

- 1.Загальна характеристика традиційної системи навчання.
- 2.Типології уроків.
- 3.Структура уроку.
- 4.Способи розподілу навчального часу згідно основних етапів уроку. Підготовка вчителя до уроку.
- 5.План-конспект уроку.
- 6.Переваги та недоліки традиційної системи навчання.
- 7.Місце і роль усних словесних методів навчання. Етапи оволодіння усними словесними методами.
- 8.Методи усного викладення: повідомлення, опис, лекція, бесіда, характеристика, розповідь, лекція, судження. Методи роботи з друкованими текстами.
9. Методи наочного навчання Навчання у грі. Кооперативне навчання.
10. Підготувати конспект уроку згідно з нормами та розрахунком часу.

Література до теми:

- 1.Бабкіна О. В., Дмитраш Т. Г. Навчальна програма дисципліни “Основи політології” (для молодших спеціалістів, бакалаврів). К.: МАУП, 2001.
- 2.Воронов І., Удод О. Основи політології. 10-11 класи. Навчальна програма для профільних класів загальноосвітніх навчальних закладів // Історія в школах України. – 2007. - №4. – С.3-12.
- 3.Вчитель історії у добу змін. Звітна доповідь голови Всеукраїнської асоціації викладачів історії та суспільних дисциплін «Нова Доба» П.Вербицької<http://www.novadoba.org.ua/history/data/development/polina.html>
- 4.Жадан І., Кисельов С., Кисельова О., Рябов С. Політична культура та проблеми громадянської освіти в Україні. Методичний посібник. К.: Тандем, 2004.
- 5.Забезпечення формування громадянської компетентності у сучасному змісті шкільної освіти // Історія та правознавство. 2007. - №4 (104). С.5-9.
- 6.Іванов М. Що таке „громадянська” і що таке „політична” освіта? // Політичний менеджмент. – 2003. - №2. – С.41-49.
<http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=16&c=122>
- 7.Карнаух А. Громадянська освіта як засіб формування політичної культури молоді// Політичний менеджмент. 2007. №6. С.82-88.
- 8.Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. К.: “К.І.С.”, 2004.

9. Концепція змісту освіти для європейського виміру України// http://osvita.pedagog.org.ua/text/news/suchasna_osvita/concept_osvita.html.html
10. Мельниченко Б. Профільне спрямування змісту соціологічних наук у старшій середній загальноосвітній школі США// Історія в школі. 2004. - №5-6. С. 21-23.

**Практичне заняття(2 години). Інноваційні методики та технології .
Комп'ютерні засоби навчання та їхнє місце в системі навчання.**

План теми

1. Загальна характеристика інноваційних форм навчання.
2. Мультимедійна презентація уроку.

Питання для обговорення на семінарі

1. Загальна характеристика інноваційних форм навчання.
2. Нові освітні технології та моделі навчання: технологізація навчання, проблемно-діалогове навчання, інтерактивне, метод проектів та моделювання, учнівські дослідження.
3. Мультимедійна презентація уроку.
4. Основні типи електронних видань.
5. Електронний підручник.
6. Інтернет на уроці.
7. Комп'ютерні ігри навчального характеру.

Література до теми:

1. Данилова О., Манако В., Манако Д. Мультимедіа власноруч: текст, графіка, аудіо, анімація, відео. К., 2006.
2. Жаріков В. З досвіду використання мультимедійних технологій на уроках історії// Історія України. 2010. №9. С.13-15.
3. Лобкова К. Мультимедіа-технології на уроках історії// Історія України. 2010. №19. С.13-14.
4. Комаров Ю. Мультимедійний урок: проблема ефективності // Історія України. 2010. №19. С.19-20.
5. Шевченко С.М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні суспільних дисциплін /<http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/NarOsv/2007-2/07shsmsd.htm>
6. Особливості візуального електронного середовища szoh12.blogspot.com/2015_07_01_archive.html
7. Особливості електронного навчального середовища <http://1to1.iteach.com.ua/metodych/pidtrymka/?pid=3635>
8. Тетяна Захарчук. Освіта регіону. <http://social-science.com.ua/article/263>

Практичне заняття(2 години). Оцінювання навчальних досягнень на уроках. Виховна робота. Позакласна та позашкільна робота.

План теми

1. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю.
2. Позаурочна і виховна робота в сучасній школі.

Питання для обговорення на семінарі

1. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю.
2. Функції оцінювання.
3. Нові вимоги до принципів і методів оцінювання в умовах модернізації мети і принципів освіти.
4. Тематичне оцінювання.
5. Система запитань при оцінюванні.
6. Тести, їх типи.
7. Позаурочна і виховна робота в сучасній школі.
8. Гуртки, клуби, олімпіади.
9. Шкільний кабінет та його місце в позакласній та виховній роботі учнів.

Література до теми:

1. Громадянська освіта. Методичний посібник для вчителя. – К., 2008.
2. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // <http://osvita.irpin.com/viddil/v4/d1.htm>
3. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах // http://www.uazakon.com/documents/date_1m/pg_ingrsr/pg3.ht
4. Методика і технологія соціально-педагогічної роботи з групами, дитячими і молодіжними об'єднаннями // <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=42038>
5. Рижилова І.Л. Учніське самоврядування як чинник соціалізації старшокласників загальноосвітніх навчальних закладів // http://irynakierzkowska.narod.ru/library/pupil_selfgovernment.doc
6. Умови морально-естетичного виховання старшокласників на основі різних предметів та підходів // <http://fineref.narod.ru/pedagogika/snu200030.htm>
7. Салтикова О.В. Організація учнівського самоврядування – педагогічна технологія формування громадянської відповідальності учнівської молоді // <http://intkonf.org/saltikova>
8. Молодіжний клуб «Акцент» / http://akcentclub.at.ua/publ/klub_akcent/

Практичне заняття(2 години). Концептуальні підходи методики викладання у вищій школі.

План теми

1. Загальна наукова характеристика вищої освіти на сучасному етапі
2. Змістовий компонент процесу навчання .
3. Основні функції діяльності викладача.

Питання для обговорення на семінарі

1. Загальна наукова характеристика вищої освіти на сучасному етапі
2. Змістовий компонент процесу навчання .
3. Основні функції діяльності викладача.
4. Предмет і завдання методики викладання у вищій школі.
5. Професійна діяльність педагога в організації навчально-виховного процесу у вищій школі.
6. Професійні деформації в педагогічній діяльності.

Література до теми:

1. Бордовская М. В. Педагогика : учебник [для вузов] / М. В. Бордовская, А. А. Реан. СПб. : Питер, 2006. 304 с.
2. Булгакова Н. Б. Вища освіта і Болонський процес. Педагогіка вищої школи : навч.-метод. посіб. / Н. Б. Булгакова. К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2009. 84 с.
3. Булгакова Н. Б. Пропедевтическая подготовка в техническом вузе : монография / Н. Б. Булгакова. К. : КМУГА, 1999. 180 с.
4. Дидактика средней школы : некоторые проблемы современной дидактики / под ред. А. Онищука. К. : Раф. шк., 1987. 350 с.
5. Дидактика современной школы : пособие [для учителей] / под ред. М. Н. Скаткина. М. : Просвещение, 1982. 319 с.
6. Дидчківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дидчківська. К. : Академвидав, 2004. 352 с.
7. Ельбрехт О. М. Педагогіка вищої школи : модульний лекційно-практичний курс / О. М. Ельбрехт. К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 78 с. 11
8. Булгакова Н. Б. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. / Н. Б. Булгакова, В. О. Рахманов. К. : НАУ, 2012. 204 с. ISBN 978-966-598-759-8

Практичне заняття (2 години). Організація процесу навчання у вищій школі. Методика підготовки читання лекцій у вищій школі.

План теми

1. Навчально-пізнавальна діяльність студентів у різних формах організації навчання.
2. Психолого-педагогічні особливості процесу навчання у вищій школі.
3. Діяльність викладача.

Питання для обговорення на семінарі

1. Навчально-пізнавальна діяльність студентів у різних формах організації навчання.
2. Психолого-педагогічні особливості процесу навчання у вищій школі.
3. Діяльність викладача.
4. Навчально-методичний комплекс за спеціальністю. Наукова організація праці викладача.
5. Роль кафедри в управлінні навчальним процесом.
6. Роль і значення лекції у професійній діяльності викладача вищої школи. Види лекцій.
7. Підготовка та проведення лекції.
8. Критерії оцінювання лекторської майстерності.

Література до теми

1. Бордовекая М. В. Педагогика : учебник [для вузов] / М. В. Бордовекая, А. А. Реан. СПб. : Питер, 2006. 304 с.
2. Булгакова Н. Б. Вища освіта і Болонський процес. Педагогіка вищої школи : навч.-метод. посіб. / Н. Б. Булгакова. К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2009. 84 с.
3. Булгакова Н. Б. Пропедевтическая подготовка в техническом вузе : монография / Н. Б. Булгакова. К. : КМУГА, 1999. 180 с.
4. Дидактика средней школы : некоторые проблемы современной дидактики / под ред. А. Онищука. К. : Раф. шк., 1987. 350 с.
5. Дидактика современной школы : пособие [для учителей] / под ред. М. Н. Скаткина. М. : Просвещение, 1982. 319 с.
6. Дидчківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дидчківська. К. : Академвидав, 2004. 352 с.
7. Ельбрехт О. М. Педагогіка вищої школи : модульний лекційно-практичний курс / О. М. Ельбрехт. К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 78 с. 11
8. Булгакова Н. Б. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. / Н. Б. Булгакова, В. О. Рахманов. К. : НАУ, 2012. 204 с. ISBN 978-966-598-759-8

Практичне заняття(2 години). Методика проведення практичних, лабораторних, семінарських, індивідуальних занять та консультацій.

План теми

1. Практичне заняття: методика підготовки та проведення.
2. Методика проведення консультацій та індивідуальних занять.

Питання для обговорення на семінарі

1. Семінарське заняття: методика підготовки та проведення.
2. Практичні заняття: методика підготовки та проведення.
3. Методика проведення консультацій та індивідуальних занять.

Література до теми

1. Бордовекая М. В. Педагогика : учебник [для вузов] / М. В. Бордовекая, А. А. Реан. СПб. : Питер, 2006. 304 с.
2. Булгакова Н. Б. Вища освіта і Болонський процес. Педагогіка вищої школи : навч.-метод. посіб. / Н. Б. Булгакова. К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2009. 84 с.
3. Булгакова Н. Б. Пропедевтическая подготовка в техническом вузе : монография / Н. Б. Булгакова. К. : КМУГА, 1999. 180 с.
4. Дидактика средней школы : некоторые проблемы современной дидактики / под ред. А. Онищука. К. : Раф. шк., 1987. — 350 с.

5. Дидактика современной школы : пособие [для учителей] / под ред. М. Н. Скаткина. М. : Просвещение, 1982. 319 с.
6. Дидчківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дидчківська. К. : Академвидав, 2004. 352 с.
7. Ельбрехт О. М. Педагогіка вищої школи : модульний лекційно-практичний курс / О. М. Ельбрехт. К. : Вид-во Європ. унту, 2005. 78 с. 11
8. Булгакова Н. Б. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. / Н. Б. Булгакова, В. О. Рахманов. К. : НАУ, 2012. 204 с. ISBN 978-966-598-759
9. <http://pidruchniki.com/>

Практичне заняття(4 години). . Психологічно-педагогічні особливості організації самостійної роботи студентів. Сутність і значення науково-дослідницької роботи студентів.

План теми

1. Організація самостійної роботи студентів.
2. Сутність і значення науково-дослідницької роботи студентів.

Питання для обговорення на семінарі

1. Види самостійної роботи студентів.
2. Метод «портфоліо» в структурі самостійної роботи.
3. Комп'ютерна підтримка самостійної роботи студентів.
4. Передумови забезпечення ефективності самостійної роботи студентів.
5. Організація науково-дослідницької діяльності студентів.
6. Вимоги до виконання курсових, дипломних і магістерських робіт.
7. Організація навчальної і науково-дослідницької роботи аспірантів.
8. Вимоги до виконання кандидатських дисертацій.
9. Докторантура як вища форма підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів.

Література до теми

1. Гризун Л. Є. Дидактичні особливості сучасного комп'ютерного підручника / Гризун Л. Є. // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. ХДПУ, 2000.
2. Журавська Л. М. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів у ВНЗ / Журавська Л. М. // Освіта та управління. Т. 3. 1999. №2.
3. Ландэ Д. В. Поиск знаний в интернет. Профессиональная работа / Ландэ Д. В. М.: Издательский дом "Вильямс", 2005. 72 с.
4. Бондар В. І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів. К.: Вересень, 1996. 129с.
5. Курлянт З. Н. Система освіти в Україні // Педагогіка. Навч. Посібник. Одеса: ПДПУ, 2001. с. 55-56
6. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України від 02.06.93 №161//Збірник нормативних актів України щодо організації навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі
7. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії: Практикум. Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. - Т.: ТИПУ, 2008.
8. Педагогіка вищої школи - Туркот Т. І.
9. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії: Навч. посіб. для студентів вищих педагогічних закладів освіти. - Т.: Навчальна книга "Богдан", 2003.

Практичне заняття(2 години). Методика організації педагогічного контролю студентів.

План теми

1. Види, форми й методи контролю. Функції контролю.
2. Організація контролю.
3. Оцінювання знань та вмінь студентів.

Питання для обговорення на семінарі

1. Завдання, функції і види педагогічного контролю.

2. Форми і методи контролю навчальних досягнень студентів.
3. Загальні критерії оцінювання знань студентів на іспиті.
4. Організація проведення державної атестації студентів.
5. Організація практичної підготовки майбутніх спеціалістів.

Література до теми

1. Бордовекая М. В. Педагогика : учебник [для вузов] / М. В. Бордовекая, А. А. Реан. — б. : Питер, 2006. 304 с.
2. Булгакова Н. Б. Вища освіта і Болонський процес. Педагогіка вищої школи : навч.-метод. посіб. / Н. Б. Булгакова. — К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2009. 84 с.
3. Булгакова Н. Б. Пропедевтическая подготовка в техническом вузе : монография / Н. Б. Булгакова. К. : КМУГА, 1999. 180 с.

Практичне заняття(2 години). . Технології та методи навчання у вищій школі. Інноваційні педагогічні технології активізації навчання.

План теми

- 1.Методи інноваційного навчання.
2. Інноваційні технології навчання.
3. Методи інтерактивного навчання.
4. Дистанційна освіта.

Питання для обговорення на семінарі

- 1.Зміст і структура освітньої технології.
2. Традиційне та інноваційне навчання: порівняльний аналіз. Дидактичні можливості нових інформаційних технологій. Критерії ефективності технологій навчання.
- 3.Психолого-педагогічна сутність інтерактивних методів навчання.
4. Групова робота студентів. Групові тренінги. «Мозкова атака». Метод синектики. Метод вільних асоціацій. Дидактичні ігри. Методика проведення дидактичної гри. Метод кейсів. Метод «Коло ідей». Метод «Займи позицію». Метод «Ажурна пилка». Вибір дидактичних методів.
- 5.Інноваційні педагогічні технології активізації навчального процесу.
6. Методи активізації навчального процесу.
7. Форми активізації навчального процесу. Організація проблемного навчання.
- 8.Дистанційна система освіти.
9. Особливості модульного навчання.
10. Принципи модульного навчання. Методика побудови модульних програм. Створення умов для організації модульного навчання. Положення про модульно-рейтингову технологію навчання.

Література до теми

1. Бордовекая М. В. Педагогика : учебник [для вузов] / М. В. Бордовекая, А. А. Реан. СПб. : Питер, 2006. 304 с.
2. Булгакова Н. Б. Вища освіта і Болонський процес. Педагогіка вищої школи : навч.-метод. посіб. / Н. Б. Булгакова. К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2009. 84 с.
3. Булгакова Н. Б. Пропедевтическая подготовка в техническом вузе : монография / Н. Б. Булгакова. К. : КМУГА, 1999. 180 с.
4. Дидактика средней школы : некоторые проблемы современной дидактики / под ред. А. Онищука. К. : Раф. шк., 1987. 350 с.
5. Дидактика современной школы : пособие [для учителей] / под ред. М. Н. Скаткина. М. : Просвещение, 1982. 319 с.
6. Дидчківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дидчківська. К. : Академвидав, 2004. 352 с.
7. Ельбрехт О. М. Педагогіка вищої школи : модульний лекційно-практичний курс / О. М. Ельбрехт. К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 78 с. 11

8. Булгакова Н. Б. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. / Н. Б. Булгакова, В. О. Рахманов. К. : НАУ, 2012. 204 с. ISBN 978–966–598–759

3.МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Зміст самостійної роботи здобувачів складається з таких видів робіт: підготовка до усіх видів поточного і підсумкового контролю, у тому числі практичних занять, контрольних робіт, залікових модулів і заліку, самостійного опрацювання окремих питань, що не розглядалися у лекційному курсі, а також виконання творчо-аналітичних завдань до кожної з тем навчальної дисципліни.

ТЕМА 1. СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВО ЯК ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

1. Становлення наук про суспільство та формування блоку соціально-політичних дисциплін у загальноосвітній школі від часів античності до наших днів.
2. Еволюція вітчизняного суспільствознавства.
3. Специфіка викладання суспільно-політичних курсів у зарубіжних країнах.
4. Концепція громадянської освіти в Україні.

Література

1. Бабкіна О. В., Дмитраш Т. Г. Навчальна програма дисципліни “Основи політології” (для молодших спеціалістів, бакалаврів). К.: МАУП, 2001.
2. Воронов І., Удод О. Основи політології. 10-11 класи. Навчальна програма для профільних класів загальноосвітніх навчальних закладів // Історія в школах України. 2007. №4. С.3-12.
3. Вчитель історії у добу змін. Звітна доповідь голови Всеукраїнської асоціації викладачів історії та суспільних дисциплін «Нова Доба» П.Вербицької<http://www.novadoba.org.ua/history/data/development/polina.html>
4. Жадан І., Кисельов С., Кисельова О., Рябов С. Політична культура та проблеми громадянської освіти в Україні. Методичний посібник. К.: Тандем, 2004.
5. Забезпечення формування громадянської компетентності у сучасному змісті шкільної освіти // Історія та правознавство. 2007. №4 (104). С.5-9.
6. Іванов М. Що таке „громадянська” і що таке „політична” освіта? // Політичний менеджмент. 2003. - №2. С.41-49.<http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=16&c=122>
7. Карнаух А. Громадянська освіта як засіб формування політичної культури молоді// Політичний менеджмент. – 2007. №6. С.82-88.
8. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. К.: “К.І.С.”, 2004.
9. Концепція змісту освіти для європейського виміру України// http://osvita.pedagog.org.ua/text/news/suchasna_osvita/concept_osvita.html.html
10. Мельниченко Б. Профільне спрямування змісту соціологічних наук у старшій середній загальноосвітній школі США// Історія в школі. 2004. №5-6. С. 21-23.

ТЕМА 2. НАУКОВІ ЗАСАДИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

1. Предмет, завдання і функції методики навчання
2. Основні фактори шкільного навчання.
3. Місце методики викладання соціально-політичних дисциплін у системі педагогічних та суспільно-політичних наук.
4. Методи наукових досліджень у методиці навчання.

5. Загальнодидактична концепція реалізації освітньо-виховних завдань шкільної суспільствознавчої освіти. Методичні та змістові засади викладання шкільного суспільствознавства.
6. Компетентнісний підхід у сучасній освіті.

Література

1. Пометун О., Фрейман Г. Методика навчання історії в школі. К., 2009.
2. Вольфовська Т. Формування соціальних уявлень молоді про взаємодію в спільноті // Політичний менеджмент <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=6&n=68&c=1566>
3. Єрмакова І.П. Підготовка майбутнього вчителя суспільствознавчих дисциплін до використання дослідницької технології у професійній діяльності http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvmdu/Ped/2008_23_1/tom1/1_24.pdf
4. Лепіхова Л. Соціалізація та соціально-психологічна компетентність як рівні особистісної зрілості// Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: науково-методичний збірник. К.: Контекст, 2000.
5. Орбан-Лембрик Л. Перспективні напрями розвитку соціальної психології в контексті реальних проблем суспільства// Політичний менеджмент
6. Старєва А.М. Методична і технологічна підготовка майбутнього вчителя суспільствознавчої галузі: інноваційні орієнтири// Науковий вісник Миколаївського державного університету: Збірник наук.праць. – Випуск 20. 2008. С.114 – 122.
7. Ткачов Є. Формування соціально-психологічних знань на уроках суспільствознавчого циклу (з досвіду роботи) // Історія в школі. 1998.-N2,3.

ТЕМА 3. ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ШКІЛЬНИХ КУРСІВ СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧОЇ ГАЛУЗІ

1. Формування комунікативної культури і морально-етичних цінностей учнів.
2. Розвиток духовності на основі морально-етичних цінностей.
3. Виховання громадянськості та демократичності засобами історико-правової освіти та виховання.
4. Формування політичної культури старшокласників на уроках суспільствознавчого циклу.

Література

1. Громадянська освіта. Методичний посібник для вчителя. К., 2008.
2. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності// <http://osvita.irpin.com/viddil/v4/d1.htm>
3. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах // http://www.uazakon.com/documents/date_1m/pg_ingrsr/pg3.ht
4. Методика і технологія соціально-педагогічної роботи з групами, дитячими

- і молодіжними об'єднаннями // <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=42038>
5. Рижигова І.Л. Учніське самоврядування як чинник соціалізації старшокласників загальноосвітніх навчальних закладів // http://irynakierzkowska.narod.ru/library/pupil_selfgovernment.doc
6. Умови морально-естетичного виховання старшокласників на основі різних предметів та підходів // <http://fineref.narod.ru/pedagogika/snu200030.htm>
7. Салтикова О.В. Організація учнівського самоврядування – педагогічна технологія формування громадянської відповідальності учнівської молоді // <http://intkonf.org/saltikova>
8. Молодіжний клуб «Акцент» / http://akcentclub.at.ua/publ/klub_akcent/

ТЕМА 4. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Особливості мотивації навчальної діяльності.
2. Стосунки «вчитель-учень» як проблема культури та соціогуманітарного знання.
3. Розвиток критичного мислення учнів.
4. Евристичне навчання.
5. Проблемне навчання.

Література

1. Бутенко В. І. «Метод проектів» в контексті особистісно-орієнтованої освіти ХХІ ст.: питання теорії та практика запровадження на істаці ХНУ імені В. Н. Каразіна в курсах «методологія освіти в суспільстві ХХІ ст.» і «методика навчання історії в середньо-освітніх навчальних закладах» // Методичний вісник історичного факультету № 6. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. – С.5-22.
2. Діагностика пізнавальних можливостей учнів у навчанні історії // Пометун О., Фрейман Г. Методика навчання історії в школі. – К., 2009.
3. Мірошніченко В.О. Розвиток критичного мислення учнів засобами проектної технології на уроках історії / http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpbdpu/Ped/2008_4
4. Терно С.О. Розвиток критичного мислення старшокласників на уроках історії // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – № 4. – Бердянськ: БДПУ, 2008. – С. 5-13
5. Терно С. Критичне мислення – сучасний вимір суспільствознавчої освіти / С. О. Терно. – Запоріжжя: Просвіта, 2009. – 268 с.
6. Терно С. Критичне мислення: чергова мода чи нагальна потреба? // Історія в школах України. – 2007. – №. 4. – С. 13-15.

ТЕМА 5. МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

1. Методи навчання та їх класифікація. Засади вибору методів.
2. Навчальна діяльність на сучасному уроці.
3. Класифікація понять суспільствознавчого циклу, методика їх формування.

Література

1. Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення шкільних дисциплін у 2008/2009 навчальному році <http://coolschool1.at.ua/news/2008-08-29-101>
2. Касьянов Г. Підручники з історії України у світлі критеріїв Міжнародної мережі дослідження підручників // Шкільна історія очима істориків-науковців: Матеріали Робочої наради з моніторингу шкільних підручників історії України. – К., 2008. – С. 84 – 89.
3. Класифікація методів вивчення держави і права // Зайчук О.В., Оніщенко Н. М. Теорія держави і права. Академічний курс. Підручник. К., 2006

4. Навчально-методичне забезпечення суспільствознавчих курсів.(Методичні рекомендації до нового навчального року (2010-2011) підготовлені відділом суспільних дисциплін для вчителів галузі Донецької області) // <http://ippo.dn.ua/assets/Uploads/AttachedFiles/Files/Metodrekomend.doc>
5. Семінар «Нові підходи до вивчення історії XX століття»// Lviv2003_uk.pdf
6. Терно С. Якість засвоєння історичних понять учнями загальноосвітніх шкіл // Історія в школах України. 2000. № 4. С. 28-32.
7. Терно С. Формування методологічної культури учнів у процесі навчання історії // Історія в школі. – 2000. – № 5-6. – С. 33-37.
8. Терно С. Технологія формування наукових понять в учнів 9-х класів на уроках історії // Історія в школі. 2001. № 1. С. 13-20; № 2. С. 24-27.

ТЕМА 6. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

1. Сучасні підходи до типології та структури уроків.
2. Інноваційні процеси у створенні сучасного уроку.
3. Підготовка вчителя до уроку
4. Урок як основна форма організації навчання.

Література:

1. Інноваційні процеси у створенні сучасного уроку// <http://osvita.ua/school/theory/2301>
2. Підготовка вчителя до уроку /<http://www.br.com.ua/referats/Pedagogica/12224.htm?dl>
3. Сучасний урок. Типи та структура// pedagogika.ucoz.ua/knygy/Suchasnyj_urok.pdf
4. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-метод.посібник/ О.І.Пометун, Л.В.Пироженко. К., 2004.

ТЕМА 7. ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ. ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ

1. Технологія в педагогічній науці та практиці.
2. Інноваційні освітні технології.
3. Ігрова модель навчання.
4. Специфіка роботи з історичними та суспільно-політичними джерелами, художньою літературою.

Література

1. Кузнєцова В.В. Сучасний урок: основні вимоги та класифікація. – Рівне, 2008.
2. Мисан В.О. Упровадження інноваційних технологій у процесі викладання шкільного курсу історії України// Нові технології навчання: наук.-метод.зб.- К., 2009. – Вип..56. – С.104 – 108.
3. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод.посібник/ За ред. О.Пометун. – К., 2004. (http://pedagogika.ucoz.ua/knygy/Suchasnyj_urok.pdf)
4. П'ятакова Г.П., Заячківська Н.М. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі. – Львів, 2003 (http://tourlib.net/books_others/pedtechnol1.htm).

5. Варшавська М.Ю. Методика використання елементів дискусії на інтерактивному уроці// Історія та правознавство. 2005. - №31. С.2-5.
6. Волосяк М.А. Інтерактивні форми роботи на уроці // Управління школою. – 2005. - №16-18. – С.70-78.
7. Годкевич Л. Інтерактивні технології // Завуч (Шк.. світ). 2004. №6. С.9-10.
8. Идатчиков Н. Интерактивный урок: авторское видение // Учитель. 2005. - №6. С.7-11.
9. Мокрогуз О. Щоб дискусія пройшла успішно // Шкільний світ. 2004. №38. – С.10-13.
10. Михайлів Т.В. Нетрадиційні уроки // Управління школою. 2006. №14. – С.4-20 (вкладка).
11. Нестандартні форми уроків // Управління школою. – 2006. - №14. – С.1-48.
12. Островерхова Н. Нестандартні форми навчання: Урок-дискусія // Директор школи(Перше вересня). – 2001. - №41. – С.12-13.
13. Пометун О. Сперечаймося цивілізовано // Завуч (Шкільний світ). 2006. №4. – С.12-15.
14. Пометун О. Що таке «інтеракція» і навіщо вона потрібна у навчанні // Завуч (Шк. світ). 2005. - №25. С.6-10 (вкладка).
15. Пометун О. Як вивчати новий матеріал на інтерактивному уроці // Завуч (Шк. світ). 2006. №10. –С.8-11.
16. Пометун О. Як оцінити діяльність учнів на інтерактивному уроці // Завуч (Шк. світ). 2006. №10. С.15-19.
17. Пометун О. Яким має бути інтерактивний урок: умови ефективного навчання // Завуч (Шк. світ). 2005. №28. С.11-15 (вкладка).
18. Симоненко Н.Є. Інтерактивні методи в гуманітарній освіті // Управління школою. 2005. №34. С.18-21.

ТЕМА 8. ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОСТІ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

1. Методичні засади використання умовно-графічної наочності у процесі навчання
2. Опорні сигнали, іконічні моделі та піктограми.
3. Технічні засоби навчання.
4. Передумови та проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій під час викладання суспільно-гуманітарних дисциплін.

Література

1. Данилова О., Манако В., Манако Д. Мультимедіа власноруч: текст, графіка, аудіо, анімація, відео. К., 2006.
2. Жаріков В. З досвіду використання мультимедійних технологій на уроках історії// Історія України. 2010. №9. С.13-15.
3. Лобкова К. Мультимедіа-технології на уроках історії// Історія України. 2010. №19. С.13-14.
4. Комаров Ю. Мультимедійний урок: проблема ефективності // Історія України. 2010. №19. – С.19-20.
5. Шевченко С.М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні суспільних дисциплін /<http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/NarOsv/2007-2/07shmsd.htm>
6. Особливості візуального електронного середовища szoh12.blogspot.com/2015_07_01_archive.html
7. Особливості електронного навчального середовища <http://1to1.iteach.com.ua/metodych/pidtrymka/?pid=3635>

ТЕМА 9. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Об'єктивне оцінювання - фундаментальна задача освіти.

2. Поняття про контроль результатів навчальної діяльності та зворотній зв'язок.
3. Оцінювання результатів навчальної діяльності: індивідуальні та групові форми роботи.

ТЕМА 10. ВИКЛАДАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВНЗ I – II РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ

1. Зміст громадянської освіти у ВНЗ I-II рівня акредитації.
2. Кредитно-модульна система організації навчального процесу.
3. Методика підготовки і читання лекцій, проведення семінарських занять.

Література

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія. К., 1998.
2. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник / Кузьмінський А.І. К., 2005./<http://pulib.if.ua/part/12360>
- 3.Методика проведення семінарів. <http://www.coolreferat.com/>
- 4.Омельяненко С.В. Формування у студентів-магістрантів готовності до викладання соціально-політичних дисциплінhttp://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzvdpu/pp/2007_19/text%202/formyvannya%20y%20studentiv.pdf
- 5.Організація і методика проведення семінарських та практичних занять зі студентами<http://psi-help.com/organizacja-navchalnogo-proczesu-u-vishhomu-navchalnomu-zaklad/407-organizaciya-i-metodika-provedennya-seminarskix-ta.html>
- 6.Ординський В.Л. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів К., 2009.
- 7.Психолого-педагогічні проблеми спілкування викладача та студента<http://ua-referat.com/>
- 8.Сікорський П. і. Кредитно-модульна технологія навчання: Навч. посібник. К., 2004.
- 9.Чайка В. М. Основи дидактики: Тексти лекцій і завдання для самоконтролю: Навчальний посібник. Тернопіль, 2002.

ТЕМА 11. ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «Людина і світ»

1. Шкільний урок з курсу «Людина і світ». Міжпредметні зв'язки.
2. Доцільність підбору форм і методів навчання.
3. Карта аналізу та самоаналізу уроку.

Література

1. Вілков В.Ю., Салтовський О.І. Людина і світ: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004.
2. Ладиченко Т.В. Суспільствознавство: 9-11 клас. Методичний посібник для вчителя. К., 2005.
3. Ладиченко Т.В., Бакка Т.В., Желіба О.В. Методика викладання навчального курсу «Людина і світ»: 11 клас: Книга для вчителя/ За заг. ред. Л.В.Губерського. –К., 2004.
4. Людина і світ. Підручник / Голов.ред. Л.В.Губерський. К., 2001.
5. Педагогічний аналіз у школі// <http://osvita.ua/school/manage/682>

6. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Людина і світ». Рівень стандарту/ Академічний рівень <http://www.doippro.dp.ua/attachments/>
7. Вчитель: Самооцінювання/ Упорядн. Н. Мурашко . К., 2007. (Б-ка «Шкільного світу»).

ТЕМА 12. ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ПРАВОВИЗНАВСТВО 9 КЛАС»

1. Шкільний урок з курсу «Правовизнавство». Міжпредметні зв'язки.
2. Доцільність підбору форм і методів навчання.
3. Карта аналізу та самоаналізу уроку.

Література

1. Бабкіна О. В., Дмитраш Т. Г. Навчальна програма дисципліни «Основи політології» (для молодших спеціалістів, бакалаврів). — К.: МАУП, 2001.
2. Воронов І., Удод О. Основи політології. 10-11 класи. Навчальна програма для профільних класів загальноосвітніх навчальних закладів // Історія в школах України. — 2007. - №4. С.3-12.
3. Вчитель історії у добу змін. Звітна доповідь голови Всеукраїнської асоціації викладачів історії та суспільних дисциплін «Нова Доба» П.Вербицької <http://www.novadoba.org.ua/history/data/development/polina.html>
4. Жадан І., Кисельов С., Кисельова О., Рябов С. Політична культура та проблеми громадянської освіти в Україні. Методичний посібник. К.: Тандем, 2004.
5. Забезпечення формування громадянської компетентності у сучасному змісті шкільної освіти // Історія та правовизнавство. — 2007. - №4 (104). — С.5-9.
6. Іванов М. Що таке „громадянська” і що таке „політична” освіта? // Політичний менеджмент. — 2003. - №2. — С.41-49. <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=16&c=122>
7. Карнаух А. Громадянська освіта як засіб формування політичної культури молоді // Політичний менеджмент. — 2007. - №6. — С.82-88.
8. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. К.: “К.І.С.”, 2004.
9. Концепція змісту освіти для європейського виміру України // http://osvita.pedagog.org.ua/text/news/suchasna_osvita/concept_osvita.html
10. Мельниченко Б. Профільне спрямування змісту соціологічних наук у старшій середній загальноосвітній школі США // Історія в школі. 2004. №5-6. С. 21-23.

ТЕМА 13. ВИКЛАДАННЯ СПЕЦКУРСІВ З СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ.

1. Викладання спецкурсів в середній школі Міжпредметні зв'язки.
2. Доцільність підбору форм і методів навчання.
3. Карта аналізу та самоаналізу уроку.

Література

1. Бабкіна О. В., Дмитраш Т. Г. Навчальна програма дисципліни «Основи політології» (для молодших спеціалістів, бакалаврів). К.: МАУП, 2001.
2. Воронов І., Удод О. Основи політології. 10-11 класи. Навчальна програма для профільних класів загальноосвітніх навчальних закладів // Історія в школах України. — 2007. - №4. С.3-12.
3. Вчитель історії у добу змін. Звітна доповідь голови Всеукраїнської асоціації викладачів історії та суспільних дисциплін «Нова Доба» П.Вербицької <http://www.novadoba.org.ua/history/data/development/polina.html>
4. Жадан І., Кисельов С., Кисельова О., Рябов С. Політична культура та проблеми громадянської освіти в Україні. Методичний посібник. К.: Тандем, 2004.

5. Забезпечення формування громадянської компетентності у сучасному змісті шкільної освіти // Історія та правознавство. 2007. №4 (104). С.5-9.
6. Іванов М. Що таке „громадянська” і що таке „політична” освіта? // Політичний менеджмент. 2003. №2. С.41-49.
<http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=16&c=122>
7. Карнаух А. Громадянська освіта як засіб формування політичної культури молоді// Політичний менеджмент. – 2007. - №6. – С.82-88.
8. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. К.: “К.І.С.”, 2004.
9. Концепція змісту освіти для європейського виміру України// http://osvita.pedagog.org.ua/text/news/suchasna_osvita/concept_osvita.html.html
10. Мельниченко Б. Профільне спрямування змісту соціологічних наук у старшій середній загальноосвітній школі США// Історія в школі. 2004. №5-6. С. 21-23.

4. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Методика як предметна дидактика.
2. Методика викладання суспільно-політичних дисциплін в школі.
3. Методологія педагогіки. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю.
4. Форми організації навчання.
5. Сучасні стратегії розвитку шкільної освіти.
6. Учитель як особистість і як професіонал. Зовнішній вигляд як компонент позитивного іміджу.
7. Педагогічне спілкування. Учитель як «менеджер». Права та обов'язки вчителя. Шляхи підвищення кваліфікації вчителя.
8. Теорії формування змісту освіти.
9. Навчальні програми соціально – гуманітарних дисциплін в школі.
10. Структура та аналіз шкільних підручників.
11. Погляди на особистість у філософії та психології. Основні компоненти пізнавальних можливостей учнів.
12. Діагностика пізнавальних можливостей учнів.
13. Сучасна педагогіка і психологія про індивідуальні особливості сприйняття інформації різними учнями.
14. Засоби формування вмінь та ключових компетенцій як компонент змісту шкільної освіти.
15. Основні види мотивації навчального процесу.
16. Загальна характеристика традиційної системи навчання.
17. Типології уроків.
18. Структура уроку. Способи розподілу навчального часу згідно основних етапів уроку.
19. Підготовка вчителя до уроку.
20. План-конспект уроку.
21. Переваги та недоліки традиційної системи навчання.
22. Місце і роль усних словесних методів навчання. Етапи оволодіння усними словесними методами.
23. Методи усного викладення: повідомлення, опис, лекція, бесіда, характеристика, розповідь, лекція, судження. Методи роботи з друкованими текстами.
24. Методи наочного навчання Навчання у грі. Кооперативне навчання.
25. Загальна характеристика інноваційних форм навчання.
26. Нові освітні технології та моделі навчання: технологізація навчання, проблемно-діалогове навчання, інтерактивне, метод проектів та моделювання, учнівські дослідження.

27. Мультимедійна презентація уроку.
28. Основні типи електронних видань. Електронний підручник.
29. Інтернет на уроці. Комп'ютерні ігри навчального характеру.
30. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю. Функції оцінювання.
31. Нові вимоги до принципів і методів оцінювання в умовах модернізації мети і принципів освіти. Тематичне оцінювання.
32. Система запитань при оцінюванні. Тести, їх типи.
33. Позаурочна і виховна робота в сучасній школі.
34. Гуртки, клуби, олімпіади.
35. Шкільний кабінет та його місце в позакласній та виховній роботі учнів.
36. Предмет і завдання методики викладання у вищій школі.
37. Професійна діяльність педагога в організації навчально-виховного процесу у вищій школі. Професійні деформації в педагогічній діяльності.
38. Навчально-методичний комплекс за спеціальністю «Педагогіка вищої школи».
39. Наукова організація праці викладача.
40. Роль кафедри в управлінні навчальним процесом.
41. Роль і значення лекції у професійній діяльності викладача вищої школи.
42. Види лекцій. Підготовка та проведення лекції.
43. Критерії оцінювання лекторської майстерності.
44. Семінарське заняття: методика підготовки та проведення.
45. Практичні заняття: методика підготовки та проведення.
46. Методика проведення консультацій та індивідуальних занять.
47. Види самостійної роботи студентів. Метод «портфоліо» в структурі самостійної роботи.
48. Комп'ютерна підтримка самостійної роботи студентів. Передумови забезпечення ефективності самостійної роботи студентів.
49. Організація науково-дослідницької діяльності студентів.
50. Вимоги до виконання курсових, дипломних і магістерських робіт.
51. Організація навчальної і науково-дослідницької роботи аспірантів.
52. Вимоги до виконання кандидатських дисертацій.
53. Докторантура як вища форма підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів.
54. Завдання, функції і види педагогічного контролю. Форми і методи контролю навчальних досягнень студентів.
55. Загальні критерії оцінювання знань студентів на іспиті. Організація проведення державної атестації студентів.
56. Організація практичної підготовки майбутніх спеціалістів.
57. Зміст і структура освітньої технології.
58. Основні етапи розвитку освітньої технології. Технологія і методика навчання.
59. Традиційне та інноваційне навчання: порівняльний аналіз.
60. Дидактичні можливості нових інформаційних технологій. Критерії ефективності технологій навчання.

5. Система оцінювання

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Здобувач не бере участі в практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильну відповідь на запитання, показує незадовільне знання

		понятійного апарату і літературних джерел.
	1 бал	Здобувач іноді частково виконує завдання практичних занять і домашньої/самостійної роботи; допускає істотні помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях.
	2 бали	Здобувач допускає помилки під час відповідей на поставлені запитання, не спроможний пояснити зміст застосовуваного понятійного апарату, показує невміння публічно представляти матеріал.
	3 бали	Здобувач виконує більшість завдань практичних занять і домашньої/самостійної роботи; в цілому відповідає на поставлені запитання, але не в змозі переконливо аргументувати свої відповіді, помиляється у використанні понятійного апарату, показує недостатні знання літературних джерел.
	4 бали	Здобувач бере активну участь у практичному занятті, дає правильні вичерпні відповіді на поставлені запитання, при цьому показує високі знання понятійного апарату і літературних джерел, вміє аргументувати свої думки та ставлення до відповідної ситуації; вміє мислити узагальнено; здатний публічно представити матеріал.
	5 балів	Здобувач виконує всі завдання практичних занять і домашньої/самостійної роботи; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на питання під час усного і письмового опитування; бере активну участь у обговоренні питань, користується додатковою науковою літературою; самостійно опрацьовує першоджерела, щоб виконати додаткові завдання; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми, теми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; активно, дуже добре працює в парі/групі/команді; здатний публічно представити матеріал.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	0 балів	Завдання не виконано.
	1...3 балів	Завдання виконано формально, стандартними книжковими фразами, без власних роздумів.
	4...5	Завдання виконано, містить нешаблонні фрази і

	балів	помилкові твердження.
	6...7 балів	Завдання виконано вірно, містить нешаблонні фрази, розгорнуте, відрізняється власними роздумами.
	8...9 балів	Завдання виконано з творчим підходом, містить нешаблонні фрази, розгорнуте, цікаве, відрізняється власними роздумами.
	10 балів	Завдання виконано з творчим підходом, містить нешаблонні фрази, розгорнуте, цікаве, відрізняється власними роздумами, висновками, представлено з допомогою презентації.
Контрольна модульна робота	0 балів	Відповіді на запитання неправильні.
	1..3 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях.
	4...5 балів	Відповіді на запитання правильні, повні, обґрунтовані, логічно побудовані.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90 – 100 А)	Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом і науково-понятійним апаратом педагогіки як науки на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. <i>Здобувач знає:</i> критерії відбору, принципи структурування змісту фахової дисципліни у середній та вищій школі; міжпредметні зв'язки методики викладання із іншими дисциплінами; сучасні інтерактивні методи навчання; форми організації навчання; норми, критерії оцінювання знань, умінь; специфіку застосування новітніх освітніх технологій у вищій школі та середній школі; особливості організаторської, координаційної та управлінської діяльності у вищому навчальному закладі; психологічні особистісні якості викладача вищої та середньої школи, професійні вимоги до нього. <i>Здобувач уміє:</i> аналізувати та впроваджувати у власну діяльність теоретично обґрунтовані положення найсучаснішого педагогічного досвіду; застосовувати методи, прийоми організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів (бесіди, діалогу, дискусії, мозкової атаки, сюжетно-рольової гри, роботи в групах тощо); планувати структуру, зміст, процес організації лекції, лабораторного та практичного заняття; укладати тексти лекцій за планом; творчо проводити лабораторні та практичні заняття; добирати оптимальні форми та методи педагогічної діяльності; застосовувати сучасні освітні технології; забезпечувати виконання розвиваючої, координуючої, управлінської функції викладача вищого навчального закладу та середньої школи; здійснювати саморозвиток, самоосвіту, самовиховання, самоорганізацію; визначати мету та завдання шкільних курсів суспільно-політичних дисциплін; аналізувати навчальну програму та навчально-методичну літературу; складати плани-

	конспекти уроків, визначати тип та форму уроку, враховувати пізнавальні можливості учнів, розробляти завдання та тести для перевірки знань, вести педагогічне спостереження. <i>Здобувач здатний:</i> вчитися і оволодівати сучасними знаннями; спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; працювати в команді, демонструючи навички міжособистісної взаємодії; працювати з оригінальними текстами та смисловими конструкціями, які містяться в них; урахувати психофізіологічні особливості навчання учнів під час проведення класних і позакласні заходів; здійснювати контроль та оцінювання результатів освітньої діяльності учнів Уміння прогнозувати використовувати засоби і методи роботи.
Добре (82-89 В)	Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом і науково-понятійним апаратом педагогіки як науки на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. <i>Здобувач знає:</i> критерії відбору, принципи структурування змісту фахової дисципліни у середній та вищій школі; міжпредметні зв'язки методики викладання із іншими дисциплінами; сучасні інтерактивні методи навчання; форми організації навчання; норми, критерії оцінювання знань, умінь. <i>Здобувач уміє:</i> аналізувати та впроваджувати у власну діяльність теоретично обґрунтовані положення найсучаснішого педагогічного досвіду; застосовувати методи, прийоми організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів (бесіди, діалогу, дискусії, мозкової атаки, сюжетно-рольової гри, роботи в групах тощо); планувати структуру, зміст, процес організації лекції, лабораторного та практичного заняття; укладати тексти лекцій за планом; творчо проводити лабораторні та практичні заняття; добирати оптимальні форми та методи педагогічної діяльності; застосовувати сучасні освітні технології; забезпечувати виконання розвиваючої, координуючої, управлінської функції викладача вищого навчального закладу та середньої школи;здійснювати саморозвиток, самоосвіту, самовиховання, самоорганізацію;визначати мету та завдання шкільних курсів суспільно-політичних дисциплін; аналізувати навчальну програму та навчально-методичну літературу; складати плани-конспекти уроків, визначати тип та форму уроку, враховувати пізнавальні можливості учнів, розробляти завдання та тести для перевірки знань, вести педагогічне спостереження. <i>Здобувач здатний:</i> вчитися і оволодівати сучасними знаннями; спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; працювати в команді, демонструючи навички міжособистісної взаємодії; працювати з оригінальними текстами та смисловими конструкціями, які містяться в них.
Добре (74-81 С)	Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом і науково-понятійним апаратом педагогіки як науки на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної

	роботи. <i>Здобувач знає</i>: критерії відбору, принципи структурування змісту фахової дисципліни у середній та вищій школі; міжпредметні зв'язки методики викладання із іншими дисциплінами; сучасні інтерактивні методи навчання; форми організації навчання; норми, критерії оцінювання знань, умінь. <i>Здобувач уміє</i>: аналізувати та впроваджувати у власну діяльність теоретично обґрунтовані положення найсучаснішого педагогічного досвіду; застосовувати методи, прийоми організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів (бесіди, діалогу, дискусії, мозкової атаки, сюжетно-рольової гри, роботи в групах тощо); планувати структуру, зміст, процес організації лекції, лабораторного та практичного заняття; укладати тексти лекцій за планом; творчо проводити лабораторні та практичні заняття; добирати оптимальні форми та методи педагогічної діяльності; застосовувати сучасні освітні технології; забезпечувати виконання розвиваючої, координуючої, управлінської функції викладача вищого навчального закладу та середньої школи; складати плани-конспекти уроків, визначати тип та форму уроку, враховувати пізнавальні можливості учнів, розробляти завдання та тести для перевірки знань, вести педагогічне спостереження. <i>Здобувач здатний</i>: вчитися і оволодівати сучасними знаннями; спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; працювати в команді, демонструючи навички міжособистісної взаємодії.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях. Має на задовільному рівні знання про систему педагогічних наук, зв'язки з іншими науками, основні педагогічні погляди видатних педагогів в історії класичної і вітчизняної педагогіки; припускається помилок і визначенні основних принципів, методів і форм організації навчальної роботи, контролю й оцінювання навчальної діяльності учнів; мають прогалини знання щодо сутності, принципів, форм, методів організації різних напрямів виховання та самовиховання в навчальній та позакласній діяльності. Не виявляє творчості у вирішенні навчально-виховних ситуацій, нестандартні ситуації викликають значні труднощі; здебільшого не має власної позиції. Уміє користуватися технічним обладнанням у викладанні навчального матеріалу і проведенні виховних заходів; здійснювати самостійний пошук необхідної інформації, зокрема й електронної, натомість її передання здійснюється на належному рівні, а її аналіз викликає значні труднощі; недоцільно обирає методи навчання і виховання відповідно до педагогічної ситуації; не вміє аналізувати навчально-виховні ситуації, що виникають.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач володіє навчальним матеріалом фрагментарно, не вміє використовувати їх у практичній діяльності. Поверхово обізнаний із принципами, методами і формами організації освітнього процесу, проте не вміє вирішувати й аналізувати навчально-виховні ситуації, що виникають.

Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач недостатньо володіє навчальним матеріалом, при його відтворенні відповідь елементарна, фрагментарна, має переважно репродуктивний характер, не може викласти зміст основних положень дисципліни.
Незадовільно (0 – 34 F)	Здобувач не володіє навчальним матеріалом.

Розподіл балів, які отримують здобувачі за результатами поточного і підсумкового контролю

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ)			Підсумковий контроль (залік)	Сума
Модуль 1	Бали	Разом		0–100
Змістовий модуль 1	0...50	100		
Змістовий модуль 2	0...50			

Змістовий модуль 1: 8 (практичних занять)*5+10 (ІНДЗ)=50

Змістовий модуль 2: 7 (практичних занять)*5+10 (ІНДЗ)+5 (КМР)=50

Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Рекомендована література

Базова

- Вітвицька С. Основи педагогіки вищої школи: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. Київ.: Центр навчальної літератури. 2006. 384 с.
- Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. Київ.: Академвидав, 2004. 352 с.
- Кузьмінський А. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. Київ.: Знання, 2005. 486 с.
- Нагаєв В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Київ.: Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
- Ортинський В. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ.: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
- П'ятницька В. Основи наукових досліджень у вищій школі. Київ. Центр навч. літ-ри, 2003. 116 с.
- Педагогіка вищої школи: навчальний посібник за ред. З.Н.Курлянд. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ.: Знання, 2005. 399 с.
- Перспективні освітні технології: науковометодичний посібник. За ред. Т.С.Сазоненко. Київ.: Гопак, 2000. 560 с.
- Резван О. Методика викладання у вищій школі Харків, ХНАДУ: «Міськдрук», 2012. 152 с.
- Слепкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. Київ.: НПУ, 2005. 239 с.

11. Туркот Т. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ.: Кондор, 2011. 628 с.
12. Ушкаренко В. Організація самостійної роботи студентів. Херсон: Айлант, 2005. 96 с.
13. Фіцула М. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ.: Академвидав, 2006. 351 с.
14. Цехмістрова Г. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Київ.: Видавничий Дім «Слово», 2004. 240 с.
15. Якса Н. Основи педагогічних знань: навч. посібник. Київ.: Знання, 2007. 357 с.

Допоміжна

1. Аузіна А. Система комплексної діагностики знань студента. Львів, 2002. 38 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ.: Либідь, 1997. 376 с.
3. Дубасенюк О. Уровадження освітніх інновацій в системі вищої освіти / О.А.Дубасенюк // Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. 444 с.
4. Дудікова Л. Науково-дослідницька діяльність студентів як складова індивідуалізації навчального процесу // Педагогічний альманах. 2012. Вип. 16. С. 126 – 130.
5. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень. Житомир: Вид-во Рута, 2006. 320 с.
6. Кушніренко Н. Наукова обробка документів: підручн. / Кушніренко Н. М., Удалова В. К Київ.: Вікар, 2003. 320 с.
7. Лекції з педагогіки вищої школи: навчальний посібник / за ред. В.І.Лозової. Харків: «ОВС», 2006. 496 с.
8. Лігум Ю. Якість освіти і новітні технології навчання в контексті інтеграції в європейський освітній простір / Ю.С.Лігум // Педагогіка і психологія, 2011. № 2. С. 22 – 27.
9. Лозниця В. Форми організації навчання у вищій школі / В.Лозниця // Психологія і педагогіка. Київ., 2000. С. 280 – 298.
10. Мирошник О. Педагогічна майстерність: теорія і практика професійного становлення майбутнього вчителя / О. Мирошник, Н. Тарасевич // Витоки педагогічної майстерності. 2012. Вип. 9. С. 136 – 140.
11. Прокопів Л. Інформаційні технології в педагогіці: методичні рекомендації до самостійної роботи. Івано-Франківськ, 2013. 60 с.
12. Сисоєва С. Основи педагогічної творчості: підручник. Київ.: Міленіум, 2006. 344 с.
13. Січкарук О. Інтерактивні методи навчання у вищій школі. Київ.: Тансоа, 2006. 88 с.
14. Тевлін Б. Актуалізація і розвиток потенціалу педагогічних працівників // Школа. 2007. № 1. С. 17 – 22.
15. Хрипков Є. Управління навчальним закладом. Київ.: Знання, 2006. 365 с.

Законодавчі та нормативні документи

1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. No 2145-VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (No 178-179). С. 10–22.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України URL: <https://mon.gov.ua/ua> (дата звернення 29.08.2019)

